

ÅRSBERETNING 1999
FOR
JUSTITSMINISTERIETS FORSKNINGSPOLITISKE UDVALG
OG
MINISTERIETS
FORSKNINGS- OG DOKUMENTATIONS AKTIVITETER

1. Baggrund

Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg blev nedsat i foråret 1998 med henblik på bl.a. at rådgive justitsministeren om forskningspolitiske spørgsmål, vurdere behovet for forskning på bestemte områder, herunder eventuelt komme med forslag til forskningsprojekter, koordinere forskningen inden for hele Justitsministeriets område og koordinere denne forskning med forskning på andre ministeriers områder. Endvidere skal udvalget medvirke til, at oplysninger om forskning er let tilgængelig for myndigheder og forskere og efter anmodning fra justitsministeren medvirke ved udarbejdelsen af generelle retningslinier for tildeling af offentlige midler til konkrete forskningsprojekter m.v.

Der er endvidere oprettet et sekretariat i Justitsministeriet, der varetager de løbende mindre opgaver i relation til forskning inden for Justitsministeriets område, og ansat en forsknings- og dokumentationskonsulent til varetagelse af generelle forskningsopgaver og til at behandle konkrete sager vedrørende forskning.

Endelig er der årligt afsat et beløb til finansiering af ekstern forskning.

Årsberetningen oplyser om den virksomhed, der har fundet sted på disse områder i 1999.

2. JUSTITSMINISTERIETS FORSKNINGSPOLITISKE UDVALG

2.1 Sammensætning

Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg består af repræsentanter for Justitsministeriets departement, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Rigsadvokaten, Rigspolitechefen, Foreningen af Politimestre i Danmark, Den Danske Dommerforening, Foreningen af Fængselsinspektører, Det Kriminalpræventive Råd, Retspsykiatrisk Klinik, Danmarks Statistik, Sundhedsministeriet, Socialministeriet og Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd. Endvidere er følgende 6 udvalgsmedlemmer fra universiteter og højere læreanstalter personligt udpegede:

Professor, dr. jur. Flemming Balvig, Københavns Universitet

Professor, dr. jur. Henning Koch, Københavns Universitet

Professor, dr. jur. Linda Nielsen, Københavns Universitet

Lektor, lic. jur. Beth Grothe Nielsen, Århus Universitet

Professor, lic. jur. Gorm Toftegaard Nielsen, Århus Universitet

Lektor, cand. jur. Peter Vesterdorf, Århus Universitet

Professor, dr. jur. Flemming Balvig er formand for udvalget.

2.2 Mødeaktiviteter

Der er i 1999 afholdt 2 møder i udvalget, henholdsvis d. 9. juni og d. 29. november.

2.3 Udvalgets virksomhed

a) Oversigt over forsknings- og statistikopgaver inden for Justitsministeriets område

I forbindelse med udvalgets nedsættelse og første møde foretog Justitsministeriets forsknings- og dokumentationskonsulent en kortlægning af behovet for forskning inden for de forskellige sagsområder, der henhører under Justitsministeriets departement, Justitsministeriets styrelser samt inden for Rigspolitechefens og Rigsadvokatens område.

Det katalog, der på denne baggrund er udarbejdet, og som primært fokuserer på behovet for evaluering af aktuelle lovændringer m.v. og for forskning i relation til fremsatte lovforslag, er af udvalgsmedlemmerne blevet suppleret med en del ønsker om især mere almene forskningsprojekter inden for Justitsministeriets område. Kataloget, der var vedlagt som bilag til Årsberetningen for 1998, opdateres og drøftes kontinuerligt med henblik på at have et overblik over igangværende og mulige kommende forskningsopgaver.

b) Overvågning af forskeres adgang til data og akter

På udvalgets initiativ og med henblik på at sikre, at forskere så hurtigt som muligt får adgang til de data og akter, der er nødvendige for at gennemføre et forskningsprojekt, modtager sekretariatet løbende kopi af ansøgninger og øvrig korrespondance, der knytter sig til en ansøgning om adgang til data og akter inden for Justitsministeriets område.

Der er udarbejdet en redegørelse for sagsbehandlingstiderne i de 12 ansøgninger, der er modtaget frem til medio 1999. Sagsbehandlingstiderne varierer fra 4 til 835 dage med et gennemsnit på 156 dage. Den meget langvarige sagsbehandling i en enkelt sag skyldes bl.a., at ansøgningen undervejs blev udvidet tre gange, og at dataenes forskningsmæssige anvendelse har været uklar. Opgørelsen viser, at sagsbehandlingstiderne påvirkes meget af, at andre myndigheder skal høres. Fratrækkes den tid, sagsbehandlingen varer hos andre myndigheder, bliver den resterende gennemsnitlige sagsbehandlingstid i Justitsministeriet 36 dage.

c) Prisopgave

Med henblik på at styrke de studerendes interesse for forskning inden for Justitsministeriets område har Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg indstiftet en pris for bedste studenterafhandling vedrørende et

givet emne. Prisen, der er på 20.000 kr., vil for 1999 gå til den bedste besvarelse af en opgave om "Lovgivningsprocessen". Frist for besvarelse af denne opgave er sat til 1. februar 2000, og prisen vil blive uddelt i løbet af foråret 2000.

Prisen for år 2000, med frist 1. februar 2001, vil gå til den bedste besvarelse af en opgave om "Domstolenes rolle". Nærmere information om emnets afgrænsning og om indlevering af opgave er annonceret i relevante tidsskrifter og på [Justitsministeriets hjemmeside](#).

d) Indstilling af to forskere til Adoptionsråd

Efter anmodning fra Civilretsdirektoratet har Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg indstillet to forskere til det nyetablerede Adoptionsråd. Indstillet blev seniorforsker, cand. psych. Else Christensen, Socialforskningsinstituttet og professor, dr. jur. Linda Nielsen, Københavns Universitet.

e) Arbejdsgruppe vedrørende kriminalstatistik

Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg nedsatte i 1998 en arbejdsgruppe, der skal behandle forskellige spørgsmål vedrørende grundlaget for den almene kriminalstatistik. Arbejdsgruppen skal bl.a. indkredse og pege på forhold, som bør ændres i den fremtidige statistik med henblik på at få et bedre og mere fyldestgørende grundlag herfor.

Arbejdsgruppen har afholdt 5 møder og har bl.a. drøftet statistikken vedrørende lovovertrædere under den kriminelle lavalder og den usikkerhed, denne statistik er forbundet med; ønsket om registrering af isolationsfængsling, således at det bliver muligt at offentliggøre statistiske oplysninger om isolationsfængslingernes varighed for forskellige typer af lovovertrædelser; forslag og disposition for en vejviser i kriminalstatistiske oplysninger; beregningsgrundlaget for politiets opklaringsprocent. Sidstnævnte har ført til, at der er gennemført en undersøgelse, der kan belyse problemstillingen. Undersøgelsen er offentliggjort på [Justitsministeriets hjemmeside](#).

f) Arbejdsgruppe vedrørende forskning i økonomisk kriminalitet

Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg er af Justitsministeriets udvalg om økonomisk kriminalitet og datakriminalitet anmodet om en udtalelse om mulighederne for en øget forskningsindsats vedrørende forebyggelse og bekæmpelse af økonomisk kriminalitet. Der er på denne baggrund nedsat en arbejdsgruppe, bestående af medlemmer fra såvel Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg som fra Justitsministeriets udvalg om økonomisk kriminalitet og datakriminalitet, som skal komme med en udtalelse om foreliggende forskning om økonomisk kriminalitet og vurdere, om der er behov for en styrkelse af forskningsindsatsen på området.

3. SEKRETARIATET

3.1 Personale

Mag.art. et dr.jur. Britta Kyvsgaard er ansat som forsknings- og dokumentationskonsulent og dermed som den, der varetager sekretariatsfunktionerne og forestår de løbende forskningsopgaver.

Der har i 1999 været knyttet to studentermedhjælpere til sekretariatet: stud. scient. soc. Susanne Clausen og stud. scient. soc. Kuno Herman Lund Hansen. Studentermedhjælperne har primært assisteret med forskningsopgaverne.

3.2 Forsknings-, statistik- og udredningsopgaver

Der er i årets løb gennemført en række opgaver enten efter anmodning eller på eget initiativ.

Til brug for Straffelovrådets drøftelser af foranstaltninger efter §§ 68-69 er der gennemført en *undersøgelse af ophævede og igangværende foranstaltningsdomme*. Undersøgelsen er optaget som bilag til *Straffelovrådets betænkning om tidsbegrænsning af foranstaltninger efter straffelovens § 68 og § 69*, Betænkning nr. 1372, 1999.

Til brug for Kriminalforsorgens Differentieringsudvalg, der skal komme med forslag til den fremtidige placering af indsatte i Kriminalforsorgens institutioner, er der gennemført dels en *undersøgelse af Kriminalforsorgens klientel* og dels en *undersøgelse af vold og trusler om vold mod Kriminalforsorgens personale*. Begge undersøgelser er optaget som bilag til *Differentieringsudvalgets betænkning om den institutionsmæssige placering af indsatte*, som er under offentliggørelse. Der er endvidere foretaget en række mindre analyser af halvåbne fængselsafdelinger, modtagelsesprocedure m.v. til brug for Differentieringsudvalgets arbejde.

Til brug for Rigsadvokatens evaluering af ungdomskontrakter er der gennemført en *undersøgelse af de ungdomskontrakter*, der er indgået det første halvår 1999. Undersøgelsen er vedlagt som bilag til Rigsadvokatens redegørelser (*Rigsadvokaten Informerer nr. 2/2000*).

Der er gennemført en *undersøgelse af politiets opklaringsprocent og af forholdet mellem anmeldt og afgjort kriminalitet*. Undersøgelsen er offentliggjort på Justitsministeriets hjemmeside: www.jm.dk/nyheder.htm.

I årets løb er der gennemført en lang række mindre analyser af udviklingen i voldsforbrydelser, i sanktioner for vold, i befolkningens bekymring for vold m.v. Et udpluk af ζ opdaterede ζ analyser vedrørende vold er indsat som *bilag til denne årsberetning*.

Desuden er der udarbejdet mindre notitser om børne- og ungdomskriminalitet, i brugen af samfundstjeneste, voldtægt, lovovertræderes sundhed, politistyrken i Danmark m.v. til brug for besvarelser af spørgsmål fra folketinget eller til brug for det almene arbejde i Justitsministeriet. Endelig er der afgivet udtalelser i forbindelse med forskningsansøgninger inden for Kriminalforsorgens område.

Ved årets udgang var en undersøgelse af *kriminalitet og national oprindelse i 1998* under udarbejdelse. Undersøgelsen, der er finansieret af Rigspolicehøveden, svarer til en undersøgelse, som Danmarks Statistik tidligere har udarbejdet vedrørende kriminalitet og national oprindelse i 1995. Undersøgelsen er i januar 2000 offentliggjort på politiets hjemmeside: www.politi.dk.

Ved årets udgang var også en *undersøgelse af lægdommers repræsentativitet og af kommunernes fremgangsmåde ved udvælgelse af personer til grundlisten* under gennemførelse. Undersøgelsen udarbejdes i forlængelse af en tidligere debat i Retsudvalget om udvælgelsen af lægdommere.

Også en *undersøgelse af ofre for vold og voldtægt* var under gennemførelse ved årets udgang. Undersøgelsen er baseret på anmeldelsesrapporter fra 11 politikredse i perioden 1.10.1999 til 31.3.2000 og skal vise, hvilke oplysninger om offeret, om relationen mellem gerningsmand og offer og om gerningssted m.v. der kan uddrages af anmeldelsesrapporterne. Formålet hermed er at vurdere, om det på sigt vil være muligt at supplere den almene kriminalstatistik med informationer af ovennævnte art. Undersøgelsen forventes færdig sommeren 2000.

Endelig var der ved årets slutning påbegyndt analyser af domspraksis til brug for Straffelovrådets drøftelser af strafferammerne.

3.3 Dokumentation

Justitsministeriet har via medlemskab i Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi taget initiativ til dannelsen af en nordisk kriminologisk bibliografi ζ Bibliography of Nordic Criminology ζ der rummer oplysninger om forskning fra og med 1.1.1999. Bibliografien er tilgængelig på Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologis hjemmeside: www.ibt.ku.dk/NSfK. Den har engelske søgeord, således at også forskere fra andre lande vil kunne drage nytte af den.

Der er samtidig oprettet en database over nordiske kriminologer og deres igangværende forskningsaktiviteter ζ Biography of Nordic Criminologists. Også denne er tilgængelig på Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologis hjemmeside.

Justitsministeriet har endvidere bevilget midler til udarbejdelse af en komplet bibliografi over forskningsinstitutionernes udgivelser vedrørende kriminologi, strafferet og straffeprocess i Danmark fra 1980 til 1999. Denne bibliografi skal supplere ovennævnte nordiske elektroniske bibliografi.

3.4 Udvalgsarbejde

Britta Kyvsgaard er:

Medlem af Det offentlige Forskningsudvalg om Velfærdsforskning

Medlem af Det forberedende udvalg vedr. delstrategi for dansk velfærdsforskning

Medlem af Danmarks Statistiks Forskningsudvalg

Medlem af Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi

Medlem af International Round Table Research Task Force

Medlem Europarådets Committee of Experts on Partnership in Crime Prevention

Medlem af Det Kriminalpræventive Råds styregruppe for forsøg med konfliktråd

Medlem af Socialforskningsinstituttets følgegruppe vedrørende undersøgelse af kriminelt belastede børnefamilier (arbejdet afsluttet i 1999)

Kriminalistisk ekspert i CASAs følgegruppe vedrørende undersøgelse af effekten af alternativ afsoning.

Tilforordnet Kriminalforsorgens Differentieringsudvalg

4. Forskningsbevillinger

4.1 Prioritering af forskningsbevillinger

Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg har besluttet, at følgende retningslinier bør gælde for bevillinger fra Justitsministeriets forskningspulje:

1. Den højeste prioritet gives til *forskning og evaluering i forbindelse med lovforberedende arbejde, lovændringer og forsøgsvirksomhed inden for Justitsministeriets område*. Ønsket om at styrke forskningen inden for Justitsministeriets område udspringer i høj grad af behovet for at få en forskningsbaseret viden på netop disse områder og herunder ikke mindst viden om betydningen af gennemførte lovændringer, hvorfor denne forskning bør søges fremmet mest muligt.

2. 2. Anden prioritet gives *forskning i mere almene, aktuelle problemstillinger, som knytter sig til den politiske debat, eller som er af grundlæggende betydning for det politiske felt, Justitsministeriet dækker*. Det må i denne forbindelse primært være udvalgets og ministeriets opgave at søge at stimulere universitetsforskere og andre til at påtage sig disse opgaver og sekundært at sikre forskningen gennemført gennem rekvireret forskning.

Med henblik på at stimulere de studerendes interesse for forskning og for Justitsministeriets fagområde er det endvidere besluttet, at *studenteprojekter o.lign. kan støttes med mindre beløb*. Det forudsætter, at projekterne vedrører emner, som er af interesse for Justitsministeriet, at projekterne i øvrigt er af en karakter, som en mindre forskningstrænet kan forventes at få udbytte af, og at vedkommende superviseres af en etableret forsker.

2. 2. Retningslinier for udbetaling af midler fra Justitsministeriets forskningspulje.

Der er udarbejdet en standardskrivelse med retningslinier for, hvorledes midler kan udbetales og administreres, med vilkår for oppebørsel af løn, for indlevering af regnskab og af rapport m.v. Retningslinierne følger i meget høj grad dem, Det Samfundsvidenskabelige Forskningsråd har udarbejdet.

4.3 Bevillinger fra Justitsministeriets forskningspulje i 1999

Der er bevilget midler til følgende projekter:

"Forskningsprojekt om lov om forbrugerbeskyttelse ved erhvervelse af fast ejendom m.v.". Undersøgelsen gennemføres af lektor, lic.jur. Hans Henrik Edlund, Handelshøjskolen i Århus.

Bevilget beløb: 299.300 kr.

"Støtte til en komplet bibliografi over forskningsinstitutionernes udgivelser vedrørende kriminologi, strafferet og straffeprocessen siden 1980". Udarbejdelsen af bibliografien, der som tidligere nævnt er et supplement til den elektroniske bibliografi, varetages af professor, dr. jur. Flemming Balvig og lektor, lic. jur. Jørn Vestergaard, Københavns Universitet.

Bevilget beløb: 45.000 kr. for 1999 og 40.000 kr. for 2000.

"Gennemførelse af en ny voldsofferundersøgelse i Århus." Læge, ph.d. Ole Brink, Ulykkes Analyse Centret ved Århus Amtssygehus, der tidligere har gennemført undersøgelser af den skadestuebehandlede vold, forestår undersøgelsen.

Bevilget beløb 129.000 kr.

"Organisatoriske forandringer hos politi og anklagemyndigheden i EU-medlemslandene som følge af bekæmpelsen af organiseret kriminalitet". Det drejer sig om et fælles EU-projekt, hvor sociolog Peter Kruize, Københavns Universitet, medvirker for Danmarks vedkommende.

Bevilget beløb: 262.548 kr.

"Dansk deltagelse i International Crime Victim Survey 2000". Det drejer sig om en omfattende international offerundersøgelse, som giver bedre mulighed for at sammenligne kriminalitetsniveauet i forskellige lande. Professor, dr. jur. Flemming Balvig er projektansvarlig for Danmarks deltagelse.

Bevilget beløb: 287.432,44 kr. for 1999 og 145.115 kr. for 2000.

"Kriminalprævention gennem integrering af etniske minoriteter på Indre Nørrebro". Projektet, der også er bevilget midler fra Socialministeriet, gennemføres af medarbejdere ved Center for Alternativ Samfundsanalyse. Bevilget beløb: 250.000 kr.

Deltagelse i EU-projektet *"The use of criminal records as a means of preventing organised crime in the areas of money laundering and public procurement: the need for Europe-wide"*. Dette drejer sig også om et fælles EU-projekt, hvor cand. jur. Lene Ravn, Københavns Universitet, medvirker for Danmarks vedkommende. Bevilget beløb: 66.395 kr. for 1999/2000.

Desuden er der fra forskningspuljen bevilget midler til *kørsler på Danmarks Statistik* til brug for sekretariatets undersøgelse af politiets opklaringsprocent, af lægdommeres repræsentativitet og af strafflængder i voldssager.

Bevilget beløb: 44.444 kr.

Sammenlagt er der bevilget 1.794.119,44 kr. fra Justitsministeriets forskningspulje vedrørende 1999. Dette har alene været muligt på grund af overførsel af ubrugte midler fra 1998, idet forskningspuljen årligt er på 1,5 mio. kr.

4.4 Forskningspuljen i 2000 og fremover

Der er i 1999 bevilget midler til projekter, der er flerårige eller angår forskningsmidlerne for det/de kommende finansår. Det betyder, at der ved indgangen til 2000 allerede var bevilget næsten 1,2 mio. kr. af de i alt 1,5 mio. kr. i forskningspuljen. Det må derfor klart forventes, at der i 2000 må gives mange afslag på ansøgninger af alene økonomiske grunde.

Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg har derfor også i 1999 understreget behovet for tilførsel af yderligere forskningsmidler, idet de nuværende midler langt fra kan dække det behov, der er for at få finansieret relevant forskning.